

УДК: 347.728.5:347.724

*Младен НИКОЛИЋ**

судија Привредног апелационог суда, Србија

**ПРИНУДНА ЛИКВИДАЦИЈА ДРУШТВА
СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ
И ОДГОВОРНОСТ ЧЛАНОВА
ЗА ОБАВЕЗЕ ДРУШТВА
– са освртом на извршни поступак –**

Сажетак

У чланку се указује на основне карактеристике друштва са ограниченом одговорношћу и украјко анализира постојећи принудне ликвидације над привредним друштвом те форме и последице спровођења тој постојећу. Посебно се даје приказ норми Закона о привредним друштвима које прописују одговорност чланова друштва за обавезе друштва са ограниченом одговорношћу и критички осврће на законско наређење да се сви судски и управни поступци који су прелиминарно прекинути настављају према члану друштва. Такође, изнео је савановиши аутора да се извршни поступци који су вођени према друштву са ограниченом одговорношћу као извршном дужнику не могу аутоматски наставити према члану друштва, осим у случају постојања исправе прописане чланом 48 Закона о извршењу и обезбеђењу, којом се доказује прелаз

* Електронска адреса аутора: ninaana@vektor.net.

обавезе из конкретне извршне или веродостојне исјаве са друштва као извршној дужника на члана друштва.

Кључне речи: *Принудна ликвидација. – Друштво са ограниченом одговорношћу. – Члан друштва. – Извршни посредник.*

І Уводне напомене

Друштво са ограниченом одговорношћу представља једну од форми привредних друштава предвиђених Законом о привредним друштвима.¹ Друштво са ограниченом одговорношћу представља друштво капитала и статус правног лица стиче уписом у регистар Агенције за привредне регистре. „Друштво има своју имовину одвојену од имовине његових чланова (у личну имовину чланова улази удео у имовини друштва), којом обавља своју делатност и одговара за преузете обавезе. У правном промету са трећим лицима друштво као правни субјект самостално преузима права и обавезе. Одвојеност имовине друштва од личне имовине чланова друштва и неодговорност чланова за обавезе друштва чини да повериоци друштва нису истовремено и повериоци чланова друштва, и обрнуто.“² Оснивачки акт друштва са ограниченом одговорношћу представља или одлука о оснивању, уколико је оснивач једини члан, или уговор о оснивању, уколико постоји више оснивача друштва. Када је у питању минимални оснивачки капитал, он представља новчани износ од 100,00 динара.³ Чланови друштва са ограниченом одговорношћу не одговарају за обавезе друштва, с тим што када је у питању пословање друштва носе ризик до висине улога који су унели у друштво. Управо због изузетно ниског минималног оснивачког капитала, као и законског наређења да чланови друштва не одговарају за обавезе друштва (сносе ризик до висине свог улога), друштво са ограниченом одговорношћу представља најбројнију форму привредних друштава – како у Републици Србији, тако и у окружењу. Осим наведеног, не треба занемарити ни да је процедура оснивања једноставна и да су трошкови оснивања такође изузетно ниски. Оснивачи друштва могу да буду и правна и физичка лица. „Чланови друштва са ограниченом одговорношћу имају уделе у друштву. Удели су чланска права која се стичу на основу улога у друштво (удео се стиче сразмерно

1 Закон о привредним друштвима – ЗОПД, *Службени гласник РС*, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018 и 91/2019.

2 Мирко Васиљевић, *Компанијско право*, једанаесто измењено и допуњено издање, Београд, 2019, 240.

3 ЗОПД, чл. 145.

вредности улога – правило ипак није императивно) и немају природу хартија од вредности.“⁴

Друштво са ограниченом одговорношћу престаје у случају добровољне или принудне ликвидације друштва, у случају стечаја друштва, те у случају статусних промена – спајања, припајања и поделе. Такође, уколико се утврди ништавост оснивања друштва са ограниченом одговорношћу, то представља један од разлога за ликвидацију и тиме престанак друштва. „Привредно друштво се не гаси испуњењем неког од разлога за његов престанак. Нужно је да се спроведе одговарајући поступак како би се разрешили сви правни односи: с једне стране између друштва и поверилаца, а с друге стране између самих чланова друштва. Тај поступак назива се ликвидација.“⁵

Иако Закон о привредним друштвима прописује да чланови друштва са ограниченом одговорношћу не одговарају за обавезе друштва, одговорност чланова могућа је у случају пробоја правне личности.⁶ У суштини наведеног института јесте спречавање злоупотребе правила о ограниченој одговорности за обавезе друштва. У тим случајевима, поверилац мора доказати да члан употребљава друштво за постизање циља који му је забрањен; или да користи имовину друштва и њом располаже као да је лична имовина члана; односно користи друштво или имовину друштва у циљу оштећења поверилаца друштва, као и када умањује имовину друштва у циљу стицања користи за себе или трећа лица, при чему постоји свест да друштво неће моћи да извршава своје обавезе. Пробој правне личности доказује се у поступку пред судом, подношењем тужбе против члана друштва, с тим што су прописани преклузивни законски рокови за подношење тужбе, и то субјективни од шест месеци, који се везује за дан сазнања злоупотребе, и објективни од пет година од дана злоупотребе.

Горенаведено представља изузетак од ограничене одговорности члана друштва са ограниченом одговорношћу за обавезе друштва. Међутим, законодавац је у одредбама члана 548 став 4 Закона о привредним друштвима прописао још један законски основ који уводи одговорност контролног члана друштва за обавезе друштва личном имовином члана друштва. Реч је о принудној ликвидацији друштва са ограниченом одговорношћу и последицама које брисање друштва (престаје да постоји као правно лице) има у односу на контролног члана. Наравно да постоји значајна разлика у погледу одговорности члана који у одно-

4 М. Васиљевић, 255.

5 Љубиша Дабић, „Принудна ликвидација привредног друштва“, *Право и привреда*, бр. 4–6/2012, 118.

6 ЗОПД, чл. 18.

су на друге чланове поседује више од 50% права гласа у друштву. Реч је о контролном члану друштва са ограниченом одговорношћу и његова одговорност за обавезе друштва у случају принудне ликвидације друштва и брисања из регистра је посебно и прописана. „Ако неко лице има већинско учешће у капиталу, односно број гласова које оно, само или са повезаним лицима има у односу на одређено друштво, оно се сматра контролним чланом друштва. Ово му омогућава да одлучујуће утиче на пословање. Без обзира на број гласова који му припадају, једно лице се сматра контролним чланом ако је испуњен и само један услов – да оно само или заједно са повезаним лицима има већинско учешће у основном капиталу. Могуће је обрнуто. Једно лице ће се сматрати контролним чланом и када нема већинско учешће у основном капиталу друштва, ако му припада више од 50% гласова који припадају члановима друштва у одговарајућем органу друштва или код друштва која не формирају органе од чланова приликом заједничког удруживања са осталим члановима.“⁷ Норма из члана 548 Закона о привредним друштвима добија посебан значај након ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о привредним друштвима из 2018. године.⁸

II Принудна ликвидација

Као што је већ напоменуто, принудна ликвидација је један од начина престанка привредног друштва. У правној теорији принудна ликвидација се назива и ликвидација од стране суда, иако се у ствари пред судом не спроводи поступак ликвидације у којој би, нпр. као у стечају, учешће узели и повериоци. „Поступак принудне ликвидације у праву привредних друштава Србије се разликује од судског, али и од општег управног поступка. Овај поступак, у крајњем случају, представља посебну врсту управног поступка, јер има већи број посебности и особености које га чине нарочитим.“⁹ Оправдање за теоријски назив да је реч о ликвидацији од стране суда можемо наћи у разлозима због којих се спроводи принудна ликвидација, и у једном броју случајева основ за принудну ликвидацију јесу правноснажне судске одлуке. „Принудна ликвидација покреће се у случајевима прописаним законом када у основи постоји ‘озбиљан разлог’ (*juste motif*).“¹⁰ Закон о привредним

7 Златко Стефановић, Бојан Станивук, *Коментар Закона о привредним друштвима*, Београд, 2012, 73.

8 Закон о изменама и допунама Закона о привредним друштвима, *Службени гласник РС*, бр. 44/18. ЗОПД, чл. 547а ст. 3 и 4.

9 Љубиша Дабић, „Поступак принудне ликвидације привредних друштава у Републици Србији“, *Право и привреда*, бр. 4–6/2019, 78.

10 М. Васиљевић, 664.

друштвима таксативно прописује разлоге за покретање поступка принудне ликвидације.¹¹ Разлози за покретање принудне ликвидације су одређени у дванаест тачака, а када је у питању друштво са ограниченом одговорношћу, ту спадају: постојање правноснажног акта којим је изречена мера забране обављања делатности друштву, а оно не отпочне ликвидацију у року од 30 дана од правноснажности акта; мера забране обављања регистроване делатности, а друштво не региструје брисање, односно промену те делатности или не отпочне ликвидацију у року од 30 дана од дана правноснажности тог акта; и одузимање дозволе, лиценце или одобрења за обављање регистроване делатности, а друштво не региструје брисање, односно промену те делатности или не отпочне ликвидацију у року од 30 дана од дана правноснажности акта. Принудна ликвидација ће се покренути и у случају да друштво у року од 30 дана од истека времена на које је основано не региструје продужење времена трајања друштва или не отпочне ликвидацију у наведеном року. Разлог за покретање је и постојање правноснажне пресуде којом је утврђена ништавост регистрације оснивања друштва или којом је наложен престанак друштва у складу са одредбама члана 118, 138, 239 и 469 Закона о привредним друштвима, а друштво у року од 30 дана од дана правноснажности пресуде не отпочне ликвидацију. Осим наведеног, покретање принудне ликвидације је обавезно у случају да друштво остане без законског или привременог заступника, а не региструје новог у року од три месеца од дана брисања законског, односно привременог заступника из Регистра привредних субјеката или кад друштво у ликвидацији остане без ликвидационог управника, а не региструје новог у року од 30 дана од дана брисања ликвидационог управника из надлежног регистра. Такође, принудна ликвидација биће покренута уколико усвојени почетни ликвидациони извештај не буде достављен Регистру привредних субјеката у складу са чланом 536 ставом 6 Закона о привредним друштвима; затим, ако друштво не достави надлежном регистру годишњи финансијски извештај до краја претходне пословне године за две узастопне пословне године које претходе години у којој се подноси финансијски извештај, и такође ако друштво не достави надлежном регистру почетни ликвидациони биланс у складу са законом којим се уређује рачуноводство. Треба одмах приметити из законом прописаних разлога за покретање принудне ликвидације, када је у питању Република Србија, да недостављање надлежном регистру годишњег извештаја представља најчешћи случај за покретање и спровођење поступка принудне ликвидације. Наиме, у суштини је реч о „мртвом“ привредном друштву које формално постоји јер је уписано у регистар, а у суштини не послује, тј. не обавља било какву привредну делатност. У поменутом

11 ЗОПД, чл. 546.

члану 546 Закона о привредним друштвима постоји и генерална одредница која каже да се поступак принудне ликвидације покреће и у другим случајевима предвиђеним законом.

Утисак аутора овог чланка је да је законодавац, прописујући принудну ликвидацију као један од начина престанка друштва у погледу разлога – основа за покретање овог поступка, у суштини опет пошао од злоупотреба које су могуће у пословању привредног друштва, односно злоупотреба његових чланова или органа управљања.

У случају постојања разлога за покретање поступка принудне ликвидације регистратор Агенције за привредне регистре по службеној дужности на интернет страници Регистра објављује обавештење о конкретном привредном друштву и позива друштво да у року од 90 дана од дана објаве отклони недостатак који је наведен као могући разлог принудне ликвидације, те региструје промене одговарајућих података. Привредно друштво у том смислу има примерен рок да избегне принудну ликвидацију, а уколико у наведеном року не отклони недостатке, регистратор по службеној дужности доноси акт – решење о покретању поступка принудне ликвидације. Доношењем акта који се и објављује, привредно друштво се преводи у статус „у принудној ликвидацији“ и ова ознака додаје се уз пословно име привредног друштва. На интернет страници Агенције за привредне регистре оглас о покретању поступка принудне ликвидације објављује се у непрекидном трајању од 60 дана.

Које су последице покретања принудне ликвидације? Друштво постоји, органи друштва настављају са радом, али друштво не може да предузима нове послове, већ само може завршавати започете послове, што наравно укључује и измирење доспелих обавеза, као и плаћања за текуће обавезе друштва и обавезе према запосленима у друштву. Друштво не сме исплаћивати учешће у добити, нити се имовина друштва може расподељивати члановима. Сви судски и управни поступци који су у току прекидају се по сили закона (одлука о прекиду има деклараторан карактер), а друштво од дана објављивања огласа о принудној ликвидацији не може регистровати промене података у Регистру привредних субјеката.

Када је у питању прекид судских поступака или управних поступака, законодавац у члану 547а Закона о привредним друштвима прописује да ће се прекинути поступци наставити након брисања друштва из Регистра на захтев чланова, односно поверилаца брисаног друштва у складу са чланом 548.

Сада, у ствари, долазимо и до најзначајнијих одредаба члана 548, али и члана 547а Закона о привредним друштвима које регулишу последице брисања друштва из Регистра у случају принудне ликвидације.

Ове норме јесу разлог за писање овог чланка, у циљу изношења мишљења аутора о последицама пре свега извршног поступка који се водио према друштву са ограниченом одговорношћу у односу на чланове друштва, посебно контролног члана. Када су у питању одредбе из члана 548 Закона о привредним друштвима, „српски закон на овај начин меша одговорност чланова друштва према друштву које фиктивно постоји због потреба одговорности према повериоцима и одговорност тог фиктивног друштва према повериоцима (специфичан случај законског ‘пробоја правне личности’)“. ¹²

III Извршни поступак према друштву са ограниченом одговорношћу и одговорност чланова у случају брисања друштва

У поступању привредних судова, почев од 2018. до 2019. године појавило се као спорно питање да ли се у случају брисања друштва са ограниченом одговорношћу из Регистра након спроведеног поступка принудне ликвидације аутоматски, по слову закона, прецизније одредаба члана 547а става 4 Закона о привредним друштвима, прекинути извршни поступак у коме је друштво са ограниченом одговорношћу извршни дужник наставља према члану на захтев – предлог извршног повериоца, односно да ли се обуставља у складу са чланом 129 Закона о извршењу и обезбеђењу. ¹³ Привредни апелациони суд се у једном периоду о овом питању изјаснио кроз више одлука, потврђивањем првостепених решења којим је одбијен предлог за наставак поступка према члану друштва. ¹⁴

Међутим, Врховни касациони суд се поводом овог спорног питања огласио 2021. године, усвајањем закључка у односу на одговорност контролног члана брисаног друштва. Према том закључку: „Поступак извршења који је прекинут због брисања друштва дужника услед принудне ликвидације, може се наставити против контролног члана/акционара брисаног друштва ако извршни поверилац уз предлог за наставак поступка достави доказ из регистра АПР или ХОВ да контролни члан/акционар самостално поседује више од 50% удела у основном капиталу друштва (д.о.о.) односно више од 50% акција са правом гласа у ак-

12 М. Васиљевић, 667.

13 Закон о извршењу и обезбеђењу – ЗИО, *Службени гласник РС*, бр. 106/15, 106/16 – аутентично тумачење, 113/17– аутентично тумачење, 54/19 и 9/20 – аутентично тумачење.

14 На пример, решења Привредног апелационог суда: ИЖ 1598/20 од 13. 2. 2021. године; ИЖ 664/20 од 10. 6. 2020. године и ИЖ 1118/20 од 22. 7. 2020. године.

ционарском друштву (а.д.).¹⁵ Кључни аргумент у образложењу правног закључка су разлози целисходности, јер би се продужавало време остваривања права извршног повериоца и стварали нови непотребни трошкови.

У односу на став Врховног касационог суда изражен у наведеном правном закључку, аутор овог чланка има другачије мишљење. Стога, овај део чланка представља централни део и свакако део у односу на који могу бити изнета различита становишта.

Након што је истекао рок од 60 дана из члана 547 става 2 Закона о привредним друштвима, у ком је био објављен оглас о принудној ликвидацији привредног друштва, регистратор Агенције за привредне регистре у даљем року од 30 дана по службеној дужности доноси акт – решење о брисању друштва и брише друштво из Регистра. Последица је, наравно, да привредно друштво губи правни субјективитет и престаје да постоји као правно лице. Последице брисања друштва из Регистра у случају принудне ликвидације регулишу одредбе члана 548 Закона о привредним друштвима тако што је прописано да имовина брисаног друштва постаје имовина чланова друштва у сразмери са њиховим уделитема у капиталу друштва када је у питању друштво са ограниченом одговорношћу. Уколико се чланови друштва не договоре и не закључе уговор којим ће уредити своје односе у погледу имовине, подела се врши у ванпарничном поступку пред надлежним судом, а то би у овом случају био привредни суд.

Одговорност чланова друштва за обавезе друштва које је престало да постоји услед брисања након спроведеног поступка принудне ликвидације је регулисана одредбом члана 545 ставом 2 Закона о привредним друштвима у вези са чланом 548 ставом 3 и 4. У том смислу, чланови друштва са ограниченом одговорношћу одговарају солидарно за обавезе друштва у ликвидацији и након брисања друштва из Регистра до висине примљеног износа из ликвидационог остатка, док изузетно контролни члан друштва одговара неограничено солидарно за обавезе друштва након брисања друштва из Регистра.

Питање које се поставља јесте да ли горенаведене законске одредбе дају процесну могућност да се извршни поступак који је прекинут настави према члану, односно члановима друштва аутоматски, а након брисања друштва из Регистра? Извршни поступак је по својој природи ванпарнични поступак и строго формалан, а рочиште је изузетно предвиђено.¹⁶ То, између осталог, значи да када је у питању

15 Вид. Правни закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 16. 3. 2021. године.

16 ЗИО, чл. 14 ст. 1 и 2.

одређивање и спровођење извршења према неком лицу, то лице мора бити као извршни дужник означено у извршној или веродостојној исправи. Одступање од овог правила представља и одступање од начела формалног легалитета као једног од основних начела извршног поступка. Та одступања су ретка. Једно од одступања од начела формалног легалитета (осим, на пример, у породичним стварима – одузимање и предаја детета¹⁷) је у том смислу регулисано одредбама члана 48 Закона о извршењу и обезбеђењу. Према тим одредбама, у ставу 1 је прописано да се извршни поступак води и на предлог и у корист лица које као извршни поверилац није означено у извршној или веродостојној исправи ако јавном или по закону овереном исправом докаже да је потраживање из извршне или веродостојне исправе прешло или пренето на њега, а ако такав доказ није могућ – ако прелаз или пренос потраживања докаже правноснажном или коначном одлуком донетом у парничном, прекршајном или управном поступку. Према ставу 2 наведене одредбе, кад после доношења решења о извршењу на основу извршне или веродостојне исправе потраживање пређе или буде пренето са извршног повериоца на друго лице, на предлог стицаоца решењем против кога је дозвољен приговор утврђује се да је он ступио на место извршног повериоца ако прелаз или пренос докаже јавном или по закону овереном исправом. Коначно, према ставу 3 истог члана, одредбе става 1 и 2 сходно се примењују и кад се извршни поступак води према лицу које у извршној или веродостојној исправи није означено као дужник, као и када после доношења решења о извршењу на основу извршне или веродостојне исправе обавеза извршног дужника пређе или буде пренета на друго лице као стицаоца обавезе. Оно што никако не треба занемарити јесте да сада готово сва извршења спроводе јавни извршитељи, који су надлежни (осим да решењем утврде прекид поступка) да у првом степену одлучују и о предлогу за наставак поступка извршења, а не суд.¹⁸

Мишљење је аутора да је законодавац, када је у питању извршни поступак, поступио неопрезно и непотребно када је у члану 547а у ставу 4 прописао да се прекинути судски и управни поступци који су се водили према друштву са ограниченом одговорношћу након брисања тог друштва могу наставити према члану на захтев поверилаца брисаног друштва у складу са чланом 548 Закона о привредним друштвима. Закон о привредним друштвима је материјалноправни пропис који уређује статусна питања привредних друштава (оснивање, форма, органи друштва, престанак друштва итд.). Закон о извршењу и

17 ЗИО, чл. 369.

18 ЗИО, чл. 4 ст. 1, 2 и 3, чл. 9 ст. 1.

обезбеђењу је претежно процесни закон, закон који уређује поступак иако има низ материјалноправних одредаба. Према Закону о извршењу и обезбеђењу,¹⁹ у извршном поступку се сходно примењују одредбе Закона о парничном поступку.²⁰ Закон о парничном поступку је, пре свега, процесни закон и базични закон када је у питању грађанска процедура. Закон о парничном поступку у одредби члана 222 регулише прекид у поступку, те тако под тачком 4 прописује да суд утврђује прекид поступка кад странка која је правно лице престане да постоји, односно кад надлежни орган правноснажно одлучи о забрани рада. Исти закон у одредби члана 225 ставу 1 прописује када ће се прекинути поступак из разлога наведених у тачки 4 члана 222 наставити, те је одређено да ће се поступак наставити кад правни следбеник правног лица преузме поступак или кад га суд на предлог противне стране позове да то учини.

Треба истаћи да када је у питању прекинути парнични поступак који се водио према друштву са ограниченом одговорношћу који је прекинут због покретања поступка принудне ликвидације не би требало бити спорно да се може наставити према члану – члановима друштва након брисања друштва из Регистра. Парнични поступак је, за разлику од извршног, поступак који је неспоран и претежно формалан (писмен), поступак у коме преовлађује расправно начело, и то начело усменог расправљања и начело контрадикторности. То значи да ће се у наставку поступка изводити докази, те када су у питању чланови друштва који нису контролни, утврђивати и њихова одговорност за обавезе брисаног друштва према повериоцима како би се утврдило да ли постоји и која је висина примљеног износа из ликвидационог остатка и у том смислу донела одговарајућа одлука. Када је у питању контролни члан друштва (у парничном поступку), потребно је утврдити његов статус о чему му се мора дати могућност да се у контрадикторном поступку изјасни и, последично томе, утврдити његову одговорност у складу са одредбама члана 548 Закона о привредним друштвима.²¹

Разлози целисходности и економичности (трошкови) као аргумент за правни закључак Грађанског одељења Врховног касационог суда нису занемарљиви, али постоје и други разлози који нису узети у обзир, а који су (по мишљењу аутора) значајнији од наведених којима се руководило Грађанско одељење највише судске инстанце када су у питању права и обавезе правних и физичких лица у Републици Србији. Наиме ванпарнични, у овом случају извршни поступак, није поступак који у правом смислу те речи гарантује право на правично суђење у

19 ЗИО, чл. 39.

20 Закон о парничном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 72/11, 49/13 – одлука УС, 74/13 – одлука УС, 55/14, 87/18 и 18/20.

21 Пресуда Привредног апелационог суда ПЖ 1401/21 од 10. 3. 2021. године.

погледу утврђивања одговорности члана брисаног друштва. Природа извршног поступка и његова формалност (о чему је било речи), чињеница да у првом степену одлучује о предлогу за наставак поступка јавни извршитељ, а не суд, не гарантује суђење и одлучивање о нечијим обавезама у складу са гаранцијама из члана 32 став 1 Устава Републике Србије²² и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.²³ Иако о правном леку против одлуке јавног извршитеља одлучује веће надлежног суда, поступак одлучивања о правном леку у извршном поступку никада није јаван.

С обзиром на то да Закон о привредним друштвима говори о неограниченој солидарној одговорности када је у питању контролни члан друштва, онда се под тим подразумева да члан друштва целокупном **својом имовином одговара** за обавезе брисаног друштва. Наведена норма из члана 548 Закона о привредним друштвима не прописује да сва права и обавезе привредног друштва **прелазе** на контролног члана (тада би то биле и обавезе из конкретне извршне или веродостојне исправе), него прописује његову солидарну, односно неограничену солидарну одговорност (што се мора утврдити у парничном поступку у односу на конкретну извршну или веродостојну исправу). Неограничена солидарна одговорност је материјалноправна категорија и из тог института се не би могао извући закључак да се извршни поступак, који је вођен према друштву са ограниченом одговорношћу на основу конкретне извршне или веродостојне исправе а које је брисано из Регистра, може аутоматски наставити и спровести према контролном члану друштва. Поређења ради, уколико се прихвата становиште да се извршни поступак аутоматски наставља према контролном члану д.о.о, онда би то значило и да се, на пример, у случају престанка постојања ортачког друштва, извршни поступак који је вођен против тог друштва на основу извршне или веродостојне исправе која гласи само на друштво може аутоматски наставити према ортацима (јер они неограничено солидарно одговарају за обавезе друштва) и без постојања извршне или веродостојне исправе према ортацима, односно исправе о прелазу обавезе из конкретне извршне или веродостојне исправе која постоји само у односу на ортачко друштво.

Треба имати у виду и следеће: Закон о привредним друштвима пре свега наређује да се након покретања поступка принудне ликвидације сви судски и управни поступци прекидају. Потом, поновићемо још једном, законодавац непотребно и неопрезно у закон уноси одредбу да

22 Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 98/2006.

23 Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода (*European Convention on Human Rights*), доступно на адреси: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf, 1. 4. 2021.

ће се поступци наставити на предлог поверилаца друштва према члановима друштва, а како је то већ описано. Када је један поступак прекинут (имамо у виду извршни поступак), он може да се настави под законом прописаним условима. Закон о извршењу и обезбеђењу садржи норму из члана 29 која у ставу 1 прописује да ако извршни поступак буде прекинут по сили закона, јавни извршитељ на предлог странке или по службеној дужности поставља привременог заступника странци и наставља поступак и пре него што престане разлог због кога је прекинут. Према ставу 2, ово не важи за прекид поступка који је настао наступањем правних последица стечајног поступка. Наведена норма, дословним тумачењем, значила би да и када је према друштву са ограниченом одговорношћу као извршном дужнику покренут поступак принудне ликвидације (следи прекид по сили закона), да би се том друштву поставио привремени заступник и поступак наставио и пре него што престане разлог за прекид. Ова норма је у колизији са одредбама Закона о привредним друштвима и свакако не би могла бити применљива у случају покретања принудне ликвидације. Наиме, одредба члана 547а става 3 Закона о привредним друштвима, према мишљењу аутора, пре свега има за циљ да спречи извршење које повериоци појединачно воде према друштву са ограниченом одговорношћу над којим је покренут поступак принудне ликвидације. Стога се враћамо и морамо имати у виду одредбу члана 48 Закона о извршењу и обезбеђењу која регулише прелаз и пренос потраживања и обавезе. За прелаз обавезе са извршног дужника на друго лице важе такође строги и формални услови. Тај прелаз се доказује само исправама прописаним чланом 48 Закона о извршењу и обезбеђењу и мора бити речи о прелазу обавезе из конкретне извршне исправе или конкретне веродостојне исправе. У том смислу, акти – исправе регистратора Агенције за привредне регистре, према мишљењу аутора, не могу *a priori* бити доказ да је потраживање из конкретне извршне или веродостојне исправе прешло са друштва са ограниченом одговорношћу, које је брисано услед поступка принудне ликвидације, на члана друштва, па макар то био и контролни члан друштва.

Осим горенаведеног, Закон о извршењу и обезбеђењу у члану 129 садржи одредбу која регулише обуставу извршног поступка, па је тако прописано да се решењем обуставља извршни поступак ако странка која је правно лице престане да постоји, а нема правног следбеника. Питање које се поставља јесте да ли је члан друштва, макар и контролни, правни следбеник брисаног друштва са ограниченом одговорношћу. Законско наређење да чланови друштва одговарају до висине ликвидационог остатка за обавезе друштва, односно да контролни члан одговара неограничено солидарно, не пружа основ за тумачење да је, посебно када

је у питању извршни поступак као формални поступак, реч о правним следбеницима извршног дужника – привредног друштва које је престало да постоји. Стога, када је у питању извршни поступак, долази до једне специфичне ситуације. Наиме, када је извршни дужник друштво са ограниченом одговорношћу, након што је покренут поступак принудне ликвидације доћи ће по сили закона до прекида поступка. Када се деси да друштво са ограниченом одговорношћу након спроведеног поступка принудне ликвидације буде брисано из Регистра чиме престаје да постоји као правно лице, наведено води обустави извршног поступка у случају да извршни дужник нема правног следбеника. Стога, у случају постојања предлога извршног повериоца да се поступак настави према члану друштва, тај предлог се појављује као процесно оправдан у ситуацији док извршни поступак није правноснажно обустављен. Тада, уколико је извршни дужник друштво са ограниченом одговорношћу брисано из Регистра, логика процедуре налаже да се одлучи о предлогу за наставак поступка; да се поступак настави, али да се истовремено и донесе одлука о обустави, јер члан друштва није правни следбеник друштва са ограниченом одговорношћу. Члан друштва само солидарно одговара за обавезе брисаног друштва, односно неограничено солидарно уколико је реч о контролном члану.

Полазећи од свега горенаведеног, у случају када се извршни поступак спроводио према друштву са ограниченом одговорношћу које је након поступка принудне ликвидације брисано из Регистра, да би се извршни поступак, а након што је прекинут, наставио спровођењем извршења према члану – неопходно је да извршни поверилац достави доказ из члана 48 Закона о извршењу и обезбеђењу да је обавеза из конкретне извршне или веродостојне исправе прешла на члана друштва. Тај доказ у овом случају по правилу може бити само правноснажна судска одлука којом је одлучено по тужби извршног повериоца као тужиоца и утврђено да је обавеза из конкретне извршне или веродостојне исправе прешла на члана друштва. То је ситуација у којој је могуће наставити спровођењем извршења прекинути извршни поступак према члану. Међутим, уколико је донета правноснажна одлука о обустави извршног поступка, онда нема наставак поступка, јер се обустављени поступак не може наставити. Неопходно је да извршни поверилац у парничном поступку, а за шта има правни интерес, издејствује извршну исправу према којој ће члан друштва, зависно да ли је то члан који није контролни или је контролни, бити обавезан да у складу са својом одговорношћу исплати новчано потраживање на које је друштво било обавезано раније донетом извршном или веродостојном исправом.

При свему горенаведеном треба имати у виду и одредбе Закона о привредним друштвима, које прописују да потраживања по-

верилаца друштва према члановима друштва застаревају у року од три године од дана брисања друштва из Регистра. Јасно је да је реч о материјалноправној одредби и када је у питању извршни поступак према друштву са ограниченом одговорношћу који је прекинут због покретања поступка принудне ликвидације, а није донета правноснажна одлука о обустави поступка, тада потраживање повериоца и не би могло да застари, јер је иницирањем извршног поступка прекинут ток рока застарелости и не може почети да тече пре него што се поступак настави. У том случају, норма из Закона о привредним друштвима о застарелости потраживања према члану друштва губи сврху. Наведено само упућује на то да је неопходно, у случају да поверилац не поседује исправе из члана 48 Закона о извршењу и обезбеђењу, да у парничном поступку издејствује одлуке према члану друштва које би му омогућиле да према члану друштва спроведе извршење у складу са одговорношћу члана друштва према одредбама члана 545 и 548 Закона о привредним друштвима. У том парничном поступку би се расправило и о евентуално истакнутом приговору застарелости, а основаност тог приговора зависи од низа релевантних чињеница које би се утврђивале искључиво у том поступку.

Потребно је поново нагласити да када је у питању прелаз обавезе из конкретне извршне или веродостојне исправе, тај прелаз на члана друштва у овом случају се не може утврђивати простим увидом у Регистар привредних друштава Агенције за привредне регистре, односно доказ из тог регистра, јер о прелазу обавезе из конкретне извршне или веродостојне исправе на члана у регистру нема података. Из тог разлога се не може аутоматски наставити извршни поступак у односу на одређене чланове друштва, па и када је у питању контролни члан друштва, и то једночланог друштва. Стога се прелаз обавезе у наведеном случају, односно одговорност члана друштва, не може утврђивати у извршном поступку као ванпарничном поступку, него само у парничном, као расправном, контрадикторном и пре свега усменом поступку у коме се изводе докази.

IV Закључак

Законодавац је нормама које уређују принудну ликвидацију, када је у питању друштво са ограниченом одговорношћу, одговорност чланова за обавезе друштва проширио у односу на законска решења пре 2011. године и тиме одступио од правне природе ове форме привредног друштва.

Када је у питању извршни поступак против извршног дужника привредног друштва које је брисано из Регистра након спроведеног поступка принудне ликвидације, не постоји законска претпоставка о прелазу обавезе из конкретне извршне или веродостојне исправе на чланове друштва. Стога се прелаз обавезе из конкретне извршне или веродостојне исправе са друштва на контролног члана друштва који одговара неограничено солидарно за обавезе друштва након брисања друштва из Регистра мора доказивати исправама прописаним чланом 48 Закона о извршењу и обезбеђењу. Та исправа јесте у описаној ситуацији правноснажна судска одлука којом је контролни члан друштва, односно други члан друштва обавезан на исплату потраживања (имамо нову извршну исправу према члану друштва за обавезу коју није испунило брисано друштво), односно правноснажна судска одлука којом се утврђује да је обавеза из конкретне извршне или веродостојне исправе прешла на члана друштва.

Коришћена литература

- Васиљевић Мирко, *Компанијско право*, једанаесто измењено и допуњено издање, Београд, 2019. (Vasiljević Mirko, *Kompanijsko pravo*, једанаесто изменjeno i dopunjeno izdanje, Beograd, 2019)
- Дабих Љубиша, „Принудна ликвидација привредног друштва“, *Право и привреда*, бр. 4–6/2012. (Dabić Ljubiša, „Prinudna likvidacija privrednog društva“, *Pravo i privreda*, br. 4–6/2012)
- Дабих Љубиша, „Поступак принудне ликвидације привредних друштва у Републици Србији“, *Право и привреда*, бр. 4–6/2019. (Dabić Ljubiša, „Postupak prinudne likvidacije privrednih društava u Republici Srbiji“, *Pravo i privreda*, br. 4–6/2019)
- Стефановић Златко, Станивук Бојан, *Коментар Закона о привредним друштвима*, Београд, 2012. (Stefanović Zlatko, Stanivuk Bojan, *Komentar Zakona o privrednim društvima*, Beograd, 2012)

Mladen NIKOLIĆ

Judge at the Commercial Appellate Court, Serbia

**COMPULSORY LIQUIDATION OF A LIMITED
LIABILITY COMPANY AND LIABILITY OF MEMBERS
FOR THE OBLIGATIONS OF THE COMPANY
– with reference to the enforcement procedure –**

Summary

This paper presents the basic characteristics of a limited liability company and briefly analyses compulsory liquidation of this form of business entity and the consequences of the liquidation. It particularly depicts the provisions of The Companies Act which regulate company members' liability for limited liability company's obligations and gives a critical analysis of the legal order that all previously suspended court and administrative proceedings continue against a company member. Furthermore, the author claims that enforcement procedures against a limited liability company as an enforcement debtor cannot continue against a company member by default, unless there is a document regulated by the Article 48 of The Law on Enforcement and Security Interest, which proves the transfer of the obligation under the executive title or the authentic document from the company as an enforcement debtor to a company member.

Key words: *Compulsory Liquidation. – Limited Liability Company. – Company Member. – Enforcement Procedure.*

Датум пријема рада: 1. 5. 2021.

Датум прихватања рада: 1. 6. 2021.